

Oponentský posudek diplomové práce

Bc. Michaela Černá: Textová složka v učebnicích češtiny jako cizího jazyka

Diplomová práce Michaely Černé si klade za cíl analyzovat vybrané didaktické texty z hlediska standardních strukturních parametrů a zejména z hlediska genderového. Oblast genderu patří v současnosti k hojně diskutovaným tématům a nepochybně představuje důležité téma ve výzkumu učebních materiálů určených pro výuku cizích jazyků.

1. Koncepce práce

V úvodu autorka jasně vymezuje cíle své práce.

Struktura teoretické části je promyšlená a jednotlivé kapitoly na sebe logicky navazují.

Autorka je dokázala částečně propojit s částí výzkumnou. Domnívám se, že teoretická část by měla obsahovat i pojednání o genderu a přehled relevantní literatury spojené s výzkumem genderové složky v učebnicích a že některé pasáže jako výklad o komunikaci či komunikátu a textu s cílem práce souvisejí spíše okrajově. Genderové hledisko je zařazeno až do poslední kapitoly práce, čímž se tento aspekt může jevit jako poněkud marginální, nikoli jako klíčové téma práce. Toto vyčlenění nepovažuji z hlediska koncepce práce za vhodné.

Pro účely výzkumné části postrádám jasné vymezení pojmu text, jak s ním bude autorka pracovat ve výzkumné části.

Hodnocení: B

2. Metodologie a zpracování dat

Pro výzkumnou část autorka zvolila čtyři učebnice, přičemž dvě z vybraných učebnic jsou od stejného autorského týmu. Kritériem volby těchto učebnic měla být přítomnost tzv. průvodců; v učebnici Čeština pro život však tito průvodci chybějí, jak sama autorka konstatuje. Kladu si tedy otázku, nakolik je kritérium průvodců pro výběr učebnic k analýze relevantní.

Pro analýzu vybraných učebnic autorka uvádí kritéria, podle kterých učebnice hodnotí.

Důvody výběru právě těchto sedmi kritérií pro analýzu autorka neuvádí, ani důvod, proč genderové hledisko v této analýze neuplatňuje, ale vyčleňuje je až do samostatné, poslední kapitoly.

Samotná analýza ustrnula na popisu jednotlivých učebnic, aniž by byly učebnice mezi sebou dostatečně porovnány a výsledky analýzy interpretovány. Podobně v části věnované genderu se práce omezuje na zajímavý a čtivý popis vybraných textových i obrazových částí učebnic, postrádám však interpretaci výsledků a relevantní závěry nad rámec konstatování, že jsou “tyto současné učebnice češtiny jako cizího jazyka na vysoké úrovni z hlediska většiny z rozebíraných aspektů, a především z hlediska stěžejní oblasti pro tuto práci, a to právě genderu”.

Hodnocení: B

3. Práce s odbornou literaturou

Autorka prokazuje přehled v základní odborné literatuře, a to zejména česky psané. Oblast analýzy učebnic a zejména oblast genderové lingvistiky by zasluhovaly hlubší pohled do zahraniční literatury, jež k problematice analýzy učebnic, a to i z pohledu genderu, nabízí značné množství.

Prameny autorka cituje řádně. V určitých pasážích (např. na s. 20 a 21, kde uvádí hlediska hodnocení didaktických textů) mohla autorka citovanou literaturu účelněji komentovat a úžeji propojit s výzkumnou částí.

Seznam literatury obsahuje všechny citované položky. Některé položky ze seznamu nejsou citovány v textu (Jeřábková, 2016/2017; Purm, 1996; Škodová 2007–2009) a ojediněle došlo k nesrovnalostem citace v textu a seznamu literatury: Maňák (2006) na s. 20 vs. Maňák a Klapko (2006) v seznamu literatury; Knotková-Čapková, Smetáčková-Moravcová, Valdřová v seznamu uvedeny v jiném pořadí).

Hodnocení: A

4. Formální úprava práce

Práce má přiměřený rozsah, obsahuje všechny náležitosti. V textu se neobjevují zásadní jazykové nedostatky a práce odpovídá nárokům odborného stylu.

Hodnocení: A

Celkové hodnocení:

Přestože práce plně nevyužila potenciálu, který její téma a cíle nabízely, přispívá analýzou textové složky vybraných učebnic k aktuální problematice prezentace sociokulturní složky jazykové kompetence z hlediska genderové perspektivy.

Práce splňuje požadavky kladené na diplomovou práci. Doporučuji ji k obhajobě a navrhuji hodnocení **velmi dobře**.

Otázky k obhajobě:

1. V práci používáte termíny „komunikativní jazyková kompetence“ (s. 24–26) a „komunikační kompetence“ (s. 27, 34). Je to záměr?
2. Na s. 28 píšete: „Autoři učebnic čelí v dnešní době často riziku tvorby učebnic pod vlivem „módní vlny“, která vybízí k důrazu na atraktivnost, barevnost a zajímavost učebnice spíše než na její didaktické kvality podložené teorií a výzkumy v oboru.“ Vycházíte z nějaké konkrétní zkušenosti s určitou učebnicí?
3. Na s. 29 uvádíte, že „Průcha rozlišuje ilustraci uměleckou a naukovou, přičemž u učebnic cizích jazyků se většinou jedná o první zmiňovanou. S naukovou ilustrací (tzn. schematickými kresbami, modely atd.) se lze setkat převážně v učebnicích jiných oborů (např. matematika, fyzika apod.)“ – Nejsem si jistá, zda jsem porozuměla této formulaci. Mohla byste prosím upřesnit, proč považujete ilustraci v učebnicích cizích jazyků za uměleckou, nikoli naukovou?
4. Proč považujete pro vizuální složku za stěžejní ilustraci (s. 29), nikoli fotografii, když některé učebnice, s nimiž pracujete při analýze (zejména např. slovní banky učebnice Český krok za krokem, jimž věnujete značnou pozornost), pracují s fotografiemi?

V Praze 20. srpna 2021

Mgr. Silvie Převrátilová, Ph.D.